

1.5 De Contourennota; voorloper op inclusief onderwijs (1975)

Vanaf de zestiger jaren komt er steeds meer kritiek op de strikte scheiding tussen regulier en speciaal onderwijs. Is de 'zorg' van de gewone school in de loop van de jaren niet teveel verengd? De Innovatie Commissie Basisschool (ICB) pleit in 1977 voor vergroting van de zorgbreedte. Het moet vanzelfsprekend zijn dat een onderwijssituatie wordt gecreëerd waarin de grote verscheidenheid van leerlingen een vanzelfsprekende plaats krijgt. Bleidick spreekt in 1977 in Duitsland over vergroting van de 'Toleranzbreite' van de gewone school (Schram, 1992).

In deze jaren wordt het onderwijs steeds meer gezien als instrument voor hervorming en emancipatie binnen de 'maakbare samenleving'. In 1975 komt Van Kemenade met de Contourennota (MOW, 1975). De nota schetst hoe het onderwijs kan bijdragen aan de spreiding van kennis, macht en inkomen. De regering wil het onderwijspeil verhogen, het onderwijsaanbod verbreden en ook aandacht besteden aan individuele ontplooiing en sociale bewustwording. Talentontwikkeling moet meer aandacht krijgen. Daarnaast wil de overheid verschillen tussen leerlingen op basis van sociaaleconomische positie, culturele achtergrond en sekse verkleinen. Apart onderwijs is dan ook niet meer vanzelfsprekend. Integratie van 'speciale leerlingen' is één van de thema's. In de eerste Contourennota wordt basisonderwijs beoogd voor kinderen van 4 tot 12 jaar, met gelijke ontplooiingsmogelijkheden voor allen, 'ongeacht lichamelijke, geestelijke, maatschappelijke of sociaal-culturele omstandigheden' (MOW, 1975, p.44). Streven is te komen tot integratie van speciaal en regulier onderwijs. De in de nota beoogde maatregelen spreken een sterke tendens uit naar individualisering van het onderwijsproces. De leerling moet meer centraal komen te staan in het onderwijs. Eén van de voorstellen is om het leerstofjaarklassensysteem los te laten en over te gaan op een systeem met interne differentiatie. Daartegenover staat dat er duidelijke minimumeisen voor een basisonderwijsniveau aan kennis en vaardigheden moeten komen. Eén van de centrale thema's in de nota is de invoering van de zogenoemde middenschool. De middenschool wil voorzien in een basisvorming voor alle leerlingen gedurende vier jaar. Niet alleen wil de regering hiermee verschillen tussen leerlingen wegwerken, ook wil men het onderwijs beter laten aansluiten

bij snel opvolgende veranderingen in de samenleving. Ook het uitstellen van studie- en beroepskeuze tot 16-jarige leeftijd moet bijdragen aan het bewerkstelligen van gelijke kansen in het onderwijs. Van Kemenade wil de middenschool tevens inzetten om te zorgen voor een doorlopende leerlijn van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Het idee van de middenschool stuit echter op veel weerstand. Een gevoelig punt in de Contourennota is de stelling van Van Kemenade dat optimale ontplooiing van individuen ongelijkheid in resultaten kan opleveren.

Ook ten aanzien van het onderwijs aan 'speciale' leerlingen was er de nodige kritiek. Vliegenthart, zegt daarover in 1976: 'Wat is humaner: om het (kind) met zijn nog zo weinig gevormde persoonlijke identiteit dagelijks in een omgeving te brengen waar het voortdurend geconfronteerd wordt met andere kinderen die hem 'aan zich gelijk' verwachten te zijn, of het in een groep gelijkgehandicapten te brengen, waar het althans gedurende de schooltijd onder gelijken de kans heeft om echt zichzelf te worden? Mijsn inziens het laatste.' Vergelijkbare discussies zijn ook nu hoogst actueel in de discussies over inclusief onderwijs.